

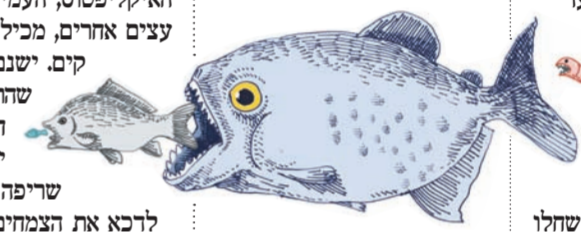
שרון מועלים

איה: ניר גוכן
דברים שרופאים לא מספרים

מה רע בלהיות הכי חזק?

ההימור הכי מסוכן בטבע נכשל תמיד

השיעור שהטבע מנסה ללמד אותנו כבר מיליוני שנים הוא שלא כדאי להיות חזק מדי. נרמה לנו שתפקיד האבולוציה הוא להפוך אותנו ליצורים החזקים והעמידים ביותר שישנם, אך למעשה, עמידות מושלמת למצב הקיים היא חולשה מוחלטת כאשר המצב משתנה. היינואוריים הם הסיפור הקלאסי: ער לפני 65 שנה הם היו שלי

טי כדור הארץ. הם היו "בני האדם" של עידן המוזואיקון, בדיוק כפי שאנו השליטים מאז עידן המוזואיקון. והם נכחדו כולם, כיוון שהיו מצוידים היטב לכל המצבים הקיימים, וכלל לא היו מוכנים לשינויי האקלים שחלו בעקבות האסטרויד שפלי ההשערת פגע בכדור הארץ והביא עליהם חורבן. הם אינם הרוגמה היחידה. ישנם זני בעלי חיים שהיטיבו לפרוח באזורים קרים בגלל פרוותם העבה, ונכחדו כאשר האקלים השתנה, כיוון שלא היו בהם די פרטים שנולדו עם פרווה דלילה. הדבר התרחש בעבר גם אצל חיהדיקים. משוה בכוח רב מדי לא נכון מיוחד, לא ביולוגית ולא תרבותית. אפילו היוונים הקדמונים הכירו בכך, ובכל פעם שאחד מניביריהם נהפך לבלתי מנוצח, האלים כעסו ומצאו דרך

להושיבו במקומו הראוי. ומכאן התר צאות, ההפתעות שהטבע מומן לנו מפעם לפעם דומות מאוד לכעס האלים.

אבל בטבע כל אסון הוא הוד מנות. אסון הוא האמא של ההודמנויות. הוא הרגע הגדול שבו השחקן המחליף יכול לעלות לבמה. אלמלא האסטרויד יכול לעלות את הדינוזאורים, אבות אבותיהם של בני האדם לעולם לא היו מקבלים את ההודמנות שלהם. כמה זנים בעולם אפילו הפנימו את ההמתנה לאסונות אל תוך הביולוגיה שלהם. ישנם, למשל, כמה סוגים של עצים שבימים רגילים חולקים במשאבים עם סובביהם, אך בנויים למגף רגעי מצוקה. חברי משפחת האייליפטוס, העמידים לאש יותר מהרבה עצים אחרים, מכילים בתוכם שמנים דליי קים. ישנם אף דיווחים על עצים שהתפוצצו במהלך שריפת. חומר נפץ בוטני כזה יכול לעודד ולהחמיר שריפה שמתפשטת ביער, כדי לדכא את הצמחים שעמידים לאש פחות מהאייליפטוס. הם לוקחים סיכון. כל משבר כלכלי יכול להיחפך לשפל ממושך שיה סל את הספקולנטים מכל הצדדים. אולם זו האסטרטגיה של האייליפטוס, ואם היא תיכשל, התור של המחליפים ארוך.

בעוד שכמה מהזנים החזקים בטבע גפיעים במיוחד לאסונות, אחרים הפנימו ביולוגית את ההמתנה להם. כמה סוגי אייליפטוס מתפוצצים בעת שריפה ומחסלים זנים שפחות עמידים לאש

אך רוב החיים בעולם – ממחזים וחידיקים ועד פילים ועכברים – מקיימים ביניהם יחסי גומלין שיוצרים סביבה המעדיפה את כולם, ולא רק זן עליון אחד.

מלברנו. אנו, בני האדם, לא למדנו לה שתלב בסביבה אלא לשלוט בה, וכבר אי אפשר להחזיר את הגלגל לאחור. שום מה פכה ירוקה לא תשנה את העובדה שאנחנו חזקים מדי. אלה לא רק ביות הטבע והתע" שיה המודרנית. זה האופן שבו אורח החיים שלנו מחייב הרס מתמיד של דרכי הטבע.

אחד הביטויים הבסיסיים של יחסי הגומלין בטבע הוא קרומי החיים, שמוכרים יותר כרקובות הרביקה שמתפתחת בא תרים אקוטיים כגון כיורים ואקווריומים. בשוחות הרפש האלה, החיים בהתהוותם, יש משוה מרגש, כי הן תמיד שם ולאחר שנפרק אותן בסבון ונסלק את הגוויות במטלית, הן יחזרו מהר משהופיעו לראשונה. המלחמה בקרומי החיים אינה רק סגנון חיים, אלא סלע קיומנו, הרוגמה טובה לכך היא האיום שהם מהווים עלינו כאשר הם מתפתחים במכשור רפואי. כשרקובות צצה על אינפוזיה אפשר להסיר אותה. כאשר היא צצה על ירך מלאכותית, היא לעולה "להסיר" את בעלי הירך. הציווי התרבותי האנושי לשפר את חיי הנכים והקנים גזור מלחמה נצחית ביסודות החיים. זה טוב להיות היצור רבי-העוצמה ביותר בעולם. אבל פעם בהרבה שנים הטבע אורב להפתיע, וזו שרופה להמשיך להתחזק צריך להיות נכון גם להתכסות בקצת רפש.

ד"ר מועלים הוא מומחה לביולוגיה אבולוציונית ומתבר רב המכר "זווקא החלשים שורדים" וasksharon@calcalist.co.il

שיזף רפאלי

מתבונן בעולם החדש

האם כדאי לנו לבטוח בעצמנו?

מבחנים פשוטים של תפיסה וזיכרון מגלים שלא

מיליונים כבר צפו בווידיאו הוויראלי של ניסוי הגוריי לה והתעמתו פנים אל פנים עם עיוורונם. בסרטון נראה אולם כניסה קטן בבניין, ובו מתרוצצים שישה גורים, שלושה לבושים חולצות ושורות ושלושה לבושים חולצות לבנות, ומתמסרים ביי ניהם בשני כדורים. הצופה מתבקש לספור כמה פעמים חברי קבוצת החולצות הלבנות מתמסרים ביניהם. צריך קצת להתי רכן, אבל המשימה עצמה פשוטה. כעבור כדקה שואלים את הצופה שבע הרצון אם הצליח לספור את 15 המסירות. ואז שואלים אותו אם הבחין בגורילה. מת ברר שבניסוי, שהפרופסורים לפסיכולוגיה גיה מהרווארד דניאל סימונס וכריסטופר שברים ערכו ב-1999, כמחצית מהצופים כלל לא ראו את האדם המחופש לגוריי לה שחוצה את המגרש המאלתר, נעמד במרכזו, מתופף על החוה בתנועות טרזן ומטלטל את ראשו כבעת שאנה, ואז יוצא מהצר השני של המגרש. הריכוז במשימה המקורית עיוור אותם לפרט הכה בולט.

סימונס ושברים מציגים בספרם ניסויי שדה שבהם אנשים לא הבחינו שכן שיחם התחלף תוך כדי דיבור, ובאתרם מזמינים את הגולש לצפות בסרטון בן דקה, ובסופו מגלים גולש כי פספס חשע התרחשויות לא הגיוניות שאירעו לנגד עיניו

סרטון עדכני שמשחזר את הניסוי עלה לרשת לפני כמה חודשים. הפעם הניסוי מתרחש על רצפה מול

ליכים מסתוריים כגון היפנוזה או העלאת מנת המשכל על ידי האונה למוצרט. יש לנו מוח של הולכי רגל בעולם של אוטו סרדרות. ובקיצור, נזר הבריאה איננו כל כך מוצלח, אבל משוכנע בכשנוע פנימי עמוק שהוא כן. הספר אפילו מציע ניתוח אלטרנטיבי לסיפורי מעשיות של פוליתיקאים שמשי פצים את ההיסטוריה של עצמם. הוא טוען לנגד עינינו.

ספרם החדש של סימונס ושברים שהי תפרנס בארצות הברית, "הגורילה הני עלמת ועוד דרכים שבהן האינטואיציות שלנו מוליכות אותנו שולל", מוקד דש לכתימת העיוורון העצומים בתפיסה האנושית. הכתמים האלה, האופן והכמות שבהם אנחנו מחמיצים, מפספסים, מאבי דים וחוכים, עצומים מעבר למה שאנחנו מסוגלים לתאר או להבין. אנחנו עיוורים גם לזה. והספר והאתר המלווה אותו, theinvisiblegorilla.com, מראים את חומרת המצב במחקרים, ניסויים וסרטוים, שלפרקים דומים יותר למופע קסמים מאשר להרצאה בפסיכולוגיה: הם מציגים ניסויי שדה שבהם אנשים אינם שמים לב שכן שיחם התחלף תוך כדי השיחה באדם אחר. הם מציגים סרטון בן 40 שניות שבו שתי נשים משוחחות ביניהן, ומפתי עים את הצופה כשהם מגלים לו לבסוף שלנגד עיניו התרחשו תשעה דברים לא הגיוניים. כל הממצאים מתכנסים למסי קנה חשובה: אנחנו, בני האדם, מבחינים במעט פריטים בעולם סביבנו, אבל חיים באשליה שאנחנו מבחינים בהרבה. אנחנו מרמינים ובטוחים שהו זיכרון, תקלקים בצירוף מקרים ובטוחים שגילינו קשר סיבתי. אנחנו נוטים להאמין בתד

מטרת המחברים להזהיר אני שים מפני האינטואיציות ותחושות הבטן שלהן. כאשר אנחנו נוהגים ומקדידים הודעת SMS, גם אם אנחנו משוכנעים שאנחנו נמצאים בשליטה, אנחנו טועים. וכך גם כאשר אנחנו ממוקדים לחלוטין בכביש. אנחנו לא יודעים מה אנחנו לא רואים, ער שזה פוגע בנו. למרות השעווע שבניסויים, הספר אינו משובב נפש. הוא מציג את חולשת מראה העיניים אבל לא מציע תרופה או תוכנית אימונים. הוא שולל את הבשרה שבכרביהמכר של העיתונאי מלקולם גלאי דוול, "ממבט ראשון", שממליצה להקשיב לאינסטינקטים ולתחושות בטן, וממליץ בחום על מבט שני ושלישי, הוראה בכורותנו והימנעות מקפיצה למסקנות. הספר הזה ממליץ לנו לא לבטוח בעצמנו, ובדרכנו למסקנה לכפות על עצמנו חיל, רעדה והירות.

מחפ' רפאלי הוא ראש מרכז שגיא ובית הספר לניהול באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

מה הלאה

אחי רז
עדכונים מהשטח

היסטוריה: כיצד המערב ניצח?

התשובה, כנהוג, היא לוקיישן, לוקיישן, לוקיישן. השאלה, הפעם, היא כיצד המערב – איחופה וארצות הברית – זכה בכוח הגמוניה עולמית – מוחלטת ב-500 השנים האחרונות. ההיסטוריון איון מוריס טוען במגזין "Today History" שסיפור כוחה של אירופה ועלייתה של אמריקה הוא סיפור של גיאוגרפיה, קווי רוחב וטמפרטורות. אה, כן, וגם קצת מזל.

<http://bit.ly/akxsqM>

טכנולוגיה: המתחרה הצבעוני של קינדל

חובבי גאדג'טים ואנדרדוגס (האם יש באמת שילוב כזה? איכשהו זה לא מרגיש נכון) מוזמנים לבחון את הדגם החדש והצבעוני של Nook, קורא הספרים הדיגיטלי מבית בארנס אנד נובל. עבור מי שלא מצליח להחליט בין התכניות של הקינדל לכאון של האיפד, זה עשוי להיות פתרון מעניין. 250 דולר.

<http://bit.ly/9WVPcY>

חופשה: תחליטו בשבילי

האתר Wanderfly מאים להפוך לסנסציה החדשה בתחום התיירות המקוונת, בזכות גישתו ההוליסטית והמדויקת לחופשות. משימתו היא לצמצם למינימום את מגוון האטרקציות שאיתן אנחנו נאלצים להתמודד בתכנון החופשה, באמצעות התאמה אישית של חופשות מאי ועד ת, על פי תחומי עניין.

<http://bit.ly/dqpbNH>

איפון: תגררו אותי לגיהנום

אפליקציית ההאלחין הזאת הנפכה מהר מאוד לכליה הוויראלי של הרגע בזכות הדיוק המרשים שבו היא הופכת חברים ומכרים למפלצות משוגעות, זומבים וערפדים מגעילים. טיפ: כדי שזה יהיה מצחיק באמת, חייבים שאפשר יהיה לכוות מי נמצא מאחורי המפלצת. 0.99 דולר.

<http://bit.ly/aH1vQj>

אופנה: אידים אכפת לי

החורף בדרך, ועמו שני דגמים חדשים בשיתוף הפעולה הפורה בין אידים למעצב גרמי סקוט. "שני דגמים חדשים" זה קצת אנדרסטייטמנט. מדובר בעלי פרווה ורודות וחומות עם דובונים אקסצנטריים שקופצים מהמקום שעד לא מזמן היה בו הלשון של הנעל. נא להתארגן.

<http://bit.ly/9RGJ8w>

אלכוהול: וויסקי שאסור לפספס

מדריכי אלכוהול מיועדים לרוב למועדון אקסקלוסיבי של שתיינים שלא מעוניינים שחובביים יבסו להם לטריטוריה. המדריך החדש של איאן באקסטון, "101 סוגי וויסקי לשתות לפני שאתה מת", מיועד דווקא לחובביים שרוצים להרגיש ולא פספסו כלום. יעצוב נהדר ומחיר סימפטי: 13.5 דולר באמזון.

<http://bit.ly/abspxv>

אספרסו: אילי מנסה לחזור

מכונת האספרסו החדשה של איילי, Y1, נותנת פיית רציני למכונות של נספרסו בכל הנוגע לעיצוב מודרני ונקי. הבסיס הרחב שלה משמש גם כמקום לאחסון וחימום הכוסות, והמשאבה מספקת לחץ של 19 בר, אם זה אומר לכם משהו. 295 דולר.

<http://bit.ly/bYEldU>

6

